

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De Sacris Imaginibus picturisve. Cap. XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

In ea totidem capsula, seu loculi, iisque
singuli trium vnastrum mensura conca-
uentur, quot sacra reliquiae reconde-
nda afferuandae sunt. In quibus
Ij loculi vndiq; a parte summa paruu-
lis coronicibus inauratis ornentur.
Hae tabula his loculis extructa, opere
vitreo operiatur ita, vt singuli loculi vi-
tro pellucido contegantur.

Quod vitreum integumentum, coronic-
is lignae inauratae, vel pretiosioris et-
iam materiae ornatu vndiq; munatur,
vt fixum firmumque hereat.
Singulae praeter ea sacrae reliquiae scri-
bo tabletano duplici, ormesinoue, aut ali-
quo serico pretiosiori, auro, argento ve-
intexto inuolute recondantur, eo distin-
cto serici colore, qui pro sancte matris
ecclesiae ritu, sanctis, vel apostolis, vel
martyribus, vel virginibus, vel confes-
sionibus, quorum reliquiae ibi recondun-
tur, conueniat.

Eae in quocunq; loculi, armarij, va-
sculive genere reconditae sint, singulae,
quarum nomina constant, inscriptio-
nem in charta pergamenae patentibus
litterulis expressam, earumque vnicui-
que, vel potius serico in quo illae sin-
gulae inuolutae sunt, affixam habeant,
qua vniuscuiusque sancti sanctaeve reli-
quiae, quae in ijs reconduntur, plane si-
gnificentur.

Id de inscriptione vasculi loculive, in
quo sacrae reliquiae quae in eo afferuatur,
inscriptiones quidem habent, at ab illis
seuunctas, varieq; ita permixtas, vt ijs
ipsis adhibitis nulla distinctionis ratio
iri possit.

Rursus si quae sunt, quarum nomina no-
n constant, in loculo vno recon-
dantur, inscriptione etiam
hac adiuncta.

RELIGIONIS SACRAE, QVA-
RVM NOMINA IGNORAN-
TUR. In armarij, item vbi sacrae reliquiae
reconduntur, papiete etiam adiuncto, san-
ctorum pictura religiose decorata ex-
primatur, quorum insigniores praesertim
reliquiae in eo recondite afferuantur.

Fiant virgae duae ligno eburneo, aut
quod vocant, braxilio, aliove genere de-
centi, ac tricubitales sint: quae a summa
parte lamina argentea, exiguisq; vnicui-
binis consistens, vnde fidelium coronae pre-
cariae appendantur, ut sacras reliquias,
vel potius eorum vasa tangenda.

Quaecunq; denique in ecclesia San-
ctorum reliquiae corporatae sunt, in ea
loco conspicuo atque illustri, vt pote in
columna, cappelle maioris a latere eu-
gelij, aliove insigni loco, tabula, vel ce-
nea, vel marmorea, litteris grandiuscu-
lis incisa, firmiter parieti, columnaeve
agglutinata collocetur: in qua res tota
de reliquijs ibi reconditis breuiter sum-
matimq; narretur.

DE SACRIS IMAGINIBUS
picturisve. Cap. XVII.

I AM vero de sacris imaginibus pie
religioseq; exprimendis, cum maxi-
me ex decreto Tridentino, constitutio-
nibusq; provincialibus. Episcopus caue-
re debet, tum etiam pictoribus, & scul-
ptoribus grauis poena multatae propo-
sita est, vt ne ijs exprimendis a prescri-
ptis regulis discedant.
Sanctum praeterea est, de rectoribus ec-
clesiarum, si in suis ecclesijs imaginem
effingi, poniue permiserint insolitam, &
Tridentini decreti praescriptis rationi-
bus repugnantem.

Sess. 25. in
dec. de in-
uoc. sanct.
prou. 1. de
sacr. imag.
pag. 4. pr. 4.
tit. eodem.
§. Quod de
sacro sancte.
p. 118.

Quae in imaginibus sacris caueda, quae
seruanda sunt.

PRIMO igitur in ecclesia, aliove
loco, ne imago sacra exprimat, quae
falsum dogma contineat, quaeq; pericu-
losi erroris rudibus occasione prebeat,
quae sacrae scripturae, vel traditioni ec-
clesiae repugnet, sed quae veritati scriptu-
rarum, traditionum, ecclesiasticarum ve
historiarum, matrisque ecclesiae consue-
tudini & vsui conueniat.

Pre-

Præterea sacris imaginibus pingendis sculpendisque, sicut nihil falsum, nihil incertum apocryphumve, nihil superfluum, nihil insolitum adhiberi debet: ita quidquid profanum, turpe vel obscenum, inhonestum, procacitatemve ostentans omnino caueatur: & quidquid item curiosum, quodq; non ad pietatem homines informet, aut quo fidelium mentes oculiq; offendi possint, prorsus vitetur item.

In illis autem, sicut sancti cuius imago exprimenda est, similitudo quoad eius fieri potest referenda est; ita cautio sit, ut ne alterius hominis viuentis, vel mortui effigies de industria representetur.

Effigies præterea iumentorum, canum, piscium, aliorumve brutorum animalium, in ecclesia aliove sacro loco fieri non debent; nisi historiae sacrae expressio ex matris ecclesie consuetudine aliter quandoq; fieri postulat.

De decore sacrarum imaginum.

SACRARVM imaginum expressio tota, prototypi dignitati, & sanctitati, aptè, ac decore, corporis habitu, statu, & ornatu respondeat.

De insignibus Sanctorum.

QVÆ præterea ob significationem rei sacrae imaginibus sanctorum appinguntur, eiusmodi apponantur, quæ ex ecclesie instituto aptè decoreq; conuenient; ut corona, quæ scuti rotundi instar, sanctorum capitibus apponitur; palma in manibus martyrum; mitra, & baculus pastoralis, quæ Episcopis dantur; & alia id generis: tumq; quod proprium est, ac præcipuum insigne cuiusque sancti.

In quibus omnibus diligentia adhibenda est, ut ex historiae veritate, ecclesie vsu, & patrum præscripta ratione exprimantur.

Videndumque est, ut Christi Domini corona, à coronis sanctorum distingatur, crucis figura.

Hocq; cauendum est item, ut eiusmodi corona nemini apponatur; nisi quos ecclesia canonizauit.

De locis picturae sacrae non conuenientibus.

NEC verò sacra imago etiam in ecclesia humi exprimat; neq; locis ite viginosis, quæ picturae corruptionem, ac deformitatem aliquo temporis spatium gignunt, effingat; neque sub fenestris, vnde aliqua pluuia gutta stillare possit; neque eo loci, vbi clauis aliquando figendi sunt; neque rursus humi, sordidoq; lutulentove villo loco.

Quo loco nè historia quidem sancti sanctaue exprimat; nec verò vlla sacrarum mysteriorum figura; neque præterea vllus eorundem typus, significatiove.

De ritu benedictionis imaginum.

NEC verò loci solum habenda ratio est, sed antiqui ecclesiasticiq; ritus: ut cum scilicet expressæ sunt Sanctorum imagines, solenni benedictione, statiq; precibus pontificali, sacerdotalive libro præscriptis consecrentur.

De nominibus Sanctorum aliquando inscribendis.

NEC verò alienum illud est, ut in multitudine sacrarum imaginum, quæ in ecclesiis exprimuntur, imaginibus minus notis nomina sanctorum subscribantur; quod & veteris consuetudinis est, & Sanctus Paulinus illo versu ostendit.

Martyribus mediam pia nomina signat.

De parergis, & additamentis ornatus causa.

PARERGA, utpotè quæ ornatus causa imaginibus pictores sculptoresve addere solent, ne profana sint, ne voluptuaria, ne deliciosa, ne denique à sacra pictura abhorrentia; ut deformiter efficta capita humana, quæ [Mascharoni] vulgò nominant; non auiculæ, non mare, non prata virentia, non alia id generis, quæ ad oblectationem delicosumque prospectum, atque ornatum effinguntur: nisi eiusmodi sint, quæ cum historia sacra, quæ exprimitur, verè conueniant; aut tabulae votorum, in quibus, & capita, & alia vsupra ad eorum

rum explicationem pinguntur. Ornamenta item, indumentave alia, quæ sacris imaginibus appinguntur, nihil ineptum, nihil denique habeant, quod nihil parumve cum sanctitate conveniat.

De tabulis votorum.

VOTORVM item tabulæ, donaria, ex cera fusiles imagines, & eiusmodi alia, quæ ad memoriam, vel recuperatæ valetudinis, vel periculi depulsi, vel beneficii diuinitus mirabiliterq; accepti in ecclesijs ex antiquo more institutoq; suspendi solent; cum sæpè falsò, indecorè, turpiter, superstitiosèq; effingantur, in ijs ipsis exprimendis cautio sit supra præscripta.

DE LAMPADIBVS, LAMPADA RIOVE. Cap. XVIII.

DE lampadibus verò, & lampadario pensili, quo illæ appensæ in conspectu sanctissimi sacramenti, & sacrarum reliquiarum, vel imaginum suscipiuntur, instructionis locus hic erit. Primò lampades, pro ecclesiarum ratione, & dignitate, ex argento, aut aurichalco, prout est ecclesiasticæ consuetudinis, esse possunt: sicut etiam ex auro etiam confectas, in basilicis maioribus adhibitas esse animaduertimus, adiuncto, & collocato intus vasculo illo vitreo ad lychni vsum.

At in locis alpinis frigore rigentibus, ubi in hyeme ob gelu vas vitrea sæpè confringuntur, vascula æraria intus in lampadibus collocata adhiberi licebit.

De forma lampadum.

LAMPADVM forma, cum multiplex esse possit, prout temporum cursus tulit; nulla quidem improbat, modo ecclesiæ consuetudini conveniat: at illæ tamen forma oblonga olim vsu frequentatæ, valde probantur; quæ scilicet à summa imaq; parte amplè patent, in medioq; angustè constatæ, quasi nodo quodam concluduntur; & à summo labro tribus cathenulis eiusdem metalli appenduntur.

De Lampadario, eiusq; forma.

LAMPADARIVM autem instrumentum, quo lampades pensiles certo numero sustinentur, in orbem ductum, & altè paululum exstructum instar turris multis delphinis ad lampadum sustentationem constans esse potest.

Cuius generis lampadaria antiqua fuisse constat; quæ phara canthara nominantur.

Idque lampadarij genus in ecclesijs insignioribus adhiberi decens erit, præsertim ex aurichalco ornate confectum.

Alterum lampadarium è paruula trabe benè firma esse potest, totum artificiosè inauratum, & coronicibus decenter ornatum; delphinos etiam (vt veteris olim vsus fuit) ligneos in summa parte ad ornati speciem habere poterit. id autem tanta longitudine sit, quantam lampadum numerus requirit, quæ ad luminis vsum adhibentur.

Tertia lampadarij species adhibetur, quæ trianguli formam exhibet. Hæc q; in vsu esse potest, ubi tres lampades pensiles adhibentur.

De numero lampadum.

LAMPADARIO in longitudinem ducto, tres vel quinque lampades in minoribus ecclesijs affigantur, in maioribus septem, vel tresdecim.

Hæc q; ordine rectè collocatæ, dimidio ferè cubito inter se distent.

Lampadario in orbem ducto, & instar turris columnæve erecto, plures lampades pro illius fabricæ ratione affigi possunt.

At in omni lampadario cautio sit, vt lampades impares sint.

De loco lampadarij.

OMNE verò lampadarium, ex vna etiam lampade constans, non à latere, sed è regione conspectuæ altaris, aut sacrarum reliquiarum, aut sacræ imaginis, vsupra appensum, & ad præscriptum distans, rectè constituatur, ductorio funiculo adiuncto.

Tam longè autem appensum ab altaris scabello distet; vt si fortè aliquando stillans est, non inquinetur olei stilla sacerdos, aut clericus, dū initio missæ vterq; in imo